

"לא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי"

ג'רמ ארי

י"א פ"א פ"א (א"ב ס"ה)

אפילו שינת קבע מותר לת"ח כמו אכילה ושתייה... אף דחכמים ותלמידי' מותרין לישן בבהמ"ד בין שינת קבע בין שינת עראי היינו מדינא אבל ממדת חסידות הוא שלא לישן בבהמ"ד לא שינת קבע ולא שינת עראי וזהו שאמר ר' זירא כששאלו ממנו במה הארכת ימים וחשיב בין מילי דחסידותא מימי לא ישנתי בבהמ"ד לא שינת קבע ולא שינת עראי והא דהזכיר כלל שינת קבע שיגרא דלישנא הוא א"נ אי היה אומר ר"ז רק שלא ישן שינת עראי הייתי אומר דשינת קבע מדינא אסור והייתי טועה בזה.

ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי. משמע מדינא שרי אלא שהחמיר על עצמו שלא לישן בבית המדרש ממדת חסידות דאם לא כן מאי רבותא. וקשה לי הא אמר רב ביבי בפרק בן סורר (דף ע"א) כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים שנאמר וקרעים תלביש נומה אלמא לאו שפיר דמי לישן בבית המדרש. ויש לומר דהא דאסור לישן בבית המדרש היינו שינת קבע אבל שינת עראי שפיר דמי.

"קסבר מאכל אדם אין מאכילין לבהמה"

ר"ע

פ"א פ"א (א"ב ס"ה)

מאכל אדם אסור ליתן לבהמה אולם אם נותר ויתקלקל יכול ליתן גם לבהמה מזה.

אין מאכילין אותן לבהמה - משום ציווי אוכלין, ומחזי כבועט בטובה שהספיע הקדוש ברוך הוא בעולם, אי נמי: משום דחקה תורה על ממונן של ישראל.

ב"א פ"א (א"ב ס"ה)

שמואל ס"ל עושה אדם כל צרכו בפת... משום הכי הוצרך לשנויי קסבר מאכל אדם אין מאכילין לבהמה והיינו דרב הונא פליג אשמואל ולדידן דפסקינן כשמואל לא ס"ל כרב הונא ומותר ליתן לבהמה. אך אמג"א קשיא דפוסק כשמואל ומייתי מימרא דתענית והרי מוכח מכל הפוסקים דלא כגמ' דתענית מדלא מייתי הרי"ף והרמב"ם וכל הפוסקים זולת המג"א דברי הגמ' דתענית להלכה... נ"ל דהמג"א גופי' לא מייתי דברי הגמ' דתענית להלכה רק להורות שיש לזהר בזה היכי דלי"ה צורך בזה.

ר"ע פ"א (א"ב ס"ה)

ופשוט דלכל הטעמים אם זה נוגע לחיי הבהמה שאם לא יאכילנה תמות או תחלה רשאי לתת לה מאכל אדם דלא מחזי כבועט בטובה אחרי שעושה כן מחמת הכרח.

"מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה"

א"א פ"א (א"ב ס"ה)

מטה, ובפרט שברור שאחרי שיתעסק כבר בלמודי חול כשיראה שאלו שהולכין לקאלעדו דהמדינה מצליחין יותר בשלימותן מכפי שהן מצליחין ילכו לבתי ספר (לסקולס) דהמדינה שיש שם כל התועבות שבעולם, בעצת היצר שהוא רק לזמן קטן, והוא לא יתקלקל שם, אשר כל אחד מבין ויודע שאינו כן, אבל איך שיהיה לא שייך שיהיה אף בן תורה וכ"ש שלא שייך שיעשה תלמיד חכם. וגם כל בן תורה ולומד בישיבות הקדושות צריך להשים אל לבו חורבן התורה הגדול שנעשה בעולם שהוא חיוב גדול על כל לומדי תורה בהישיבות שישתדלו להיות גדולי תורה והוראה ויראי שמים תחתם שזה ענין מוכרח לכל קהל ישראל.

סוף דבר הוא פשוט שאף ששתקינן ואין אומרין זה לכלל ישראל ואף לא לאלו השומרים תורת השי"ת הוא דבר האסור לבני תורה ובני ישיבות אשר כל אחד יכול להתגדל בתורה ולגזול הזמן והעמילות בהכשרונות מלמודי תורה ללמודי חול. ובדבר ענין פרנסה כבר ידוע כמדומני מה שאמרתי איזה פעמים שזהו עצת רשעים שהוזכר בריש תהלים, וכפי שאיתא בתענית שם דף כ"א/א איכא ע"ז גם עונש גדול ח"ו ולהשומעים שלא לעזוב ללמוד התורה כלל אף לא לשעה יתברכו בהצלחה בתורה כרצונם וגם בכל עניני הגוף בכל הברכות.

הנה ידוע לעולם התורה מה שדברתי הרבה פעמים לפני בני התורה בענין למודי חול אשר לבני תורה וגם לבני הישיבות הקדושות אשר ראויין להתגדל שם בתורה וביראת ה' טהורה הרי עצם למודי חול אף כשליכא למודי כפירה וגם לא תערובות נשים, הוא איסור דמניחין חיי עולם שהוא איסור אף לאחר שנתגדלו בתורה במדרגה גדולה, עיין בתענית דף כ"א ע"א בעובדא דר' יוחנן ואילפא מתרי מלאכי השרת עיי"ש, ואף שהיה שם לזמן קצר ולהכרח פרנסתו שהיו עניים גדולים להחיות עצמן ובני ביתם שמתעם זה לא נענש אילפא, אבל לבחורים ואברכים צעירים שעדיין לא למדו כל הצורך ובהם שיכניסו עצמן ללמודי חול הרי לא שייך שיגיעו למדרגת ת"ח שיוודע התורה בדור הזה דצריך לזה כל כחות הנפש שחננו השי"ת בדעת ובהבנת הדברים, ויבזבזו כחותיו גם ללמודי חול, ובמשך הזמן יעשו למודי החול אצלו עיקר בהכרח כי הרי כח עצת היצר שבשביל זה התחילו לבטל למודי התורה וללמוד למודי החול באיזה משך זמן יאמר לו אחרי עבור קצת זמן שצריך יותר זמן ללמודי חול אם אתה חושב להתפרנס, ואפילו בלא זה לא שייך להתגדל בתורה ואפילו להיות קצת תלמיד חכם וכן תורה אי אפשר בגזילת הזמן וגזילת העמילות בכשרונותינו מתורה ללמודי החול, ותחת להתגדל ירד מטה